

Õppetund 5

lernu!

 Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Seda projekti on rahastatud Euroopa Komisjoni toetusel. Käesolev väljaanne kajastab ainult autori seisukohti ja komisjoni ei saa vastutada selles sisalduva teabe võimaliku kasutamise eest.

<https://lernu.net/instruado?lang=et>

Kui pole sõnaselgelt öeldud teisiti, siis kuulub kogu sisu domeeni *lernu.net* alla ja see avaldatakse litsentsi [Creative Commons Attribution-NonCommercial-Share Alike 4.0 Global](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/) all.

Korrelatiivid ehk tabelsõnad

Uurige seda korrelatiivide tabelit ja vaadake, kui regulaarselt ja loogiliselt see on ehitatud. Tabelis on 45 sõna mis on tuletatud kombineerides sõna alg- ja lõpposaga. Pidage eriti meeles järgmisi sõnu:

	KI- küsivad, siduvad, hüüdsõnad	TI- näitavad sõnad	ĈI- üldistavad sõnad	NENI- eitavad sõnad	I- umbmäärased sõnad
-U isik, individuaalne asi	kiu les (kes) Küsib mitmete tuntud isikute, asjade või sündmuste hulgast ühe identiteeti.	tiu see (see) Näitab ühte mitmete tuntud isikute, asjade või sündmuste hulgast.	ĉiu igaüks (igaüks) Näitab isikute, asjade või sündmuste grupist igat ühte ilma erandita.	neniu ei keegi (ei keegi) Eitab isikute, asjade või sündmuste grupist kõiki.	iu keegi (keegi) Näitab mitmete isikute, asjade või sündmuste hulgast tundmatut või määratlematut.
-O asi	kio mis (mis) "mis asi, milline asi"	tio see (see) "see asi"	ĉio kõik (iga) "iga asi, igasugune asi"	nenio ei miski (eimiski) "eimiski asi, mitte mingisugune asi"	io miski (miski) "miski asi, mingisugune asi"
-A omadus, liik	kia missugune (missugune) "mis liiki, millist omadust omav"	tia niisugune (niisugune) "seda liiki, sellist omadust omav"	ĉia igasugune (igasugune) "igat liiki, igasugust omadust omav"	nenia ei mingisugune (ei mingisugune) "ei mingit liiki, mitte mingisugust omadust omav"	ia mingisugune (mingisugune) "mingit liiki, mingit omadust omav"
-EL viis	kiel kuidas (kuidas) "Millisel viisil või astmel"	tiel nii (nii) "sellisel viisil või astmel"	ĉiel igati (igati) "igal viisil"	neniel ei kuidagi (ei kuidagi) "mitte mingil viisil"	iel kuidagi (kuidagi) "mingil viisil või astmel"
-E koht	kie kus (kus) "mis kohas"	tie seal (seal) "selles kohas"	ĉie kõikjal (kõikjal) "igas kohas"	nenie ei kuskil (ei kuskil) "mitte mingis kohas"	ie kuskil (kuskil) "mingis kohas"
-AL põhjus	kial miks (miks) "mis põhjusel, mis motiiviga, mille tõttu"	tial sellepärast (sellepärast) "sel põhjusel, selle motiiviga, selle tõttu"	ĉial igal põhjusel (igal põhjusel) "igal põhjusel, igasuguse motiiviga, kõige tõttu"	nenial ei millegipärast (ei millegipärast) "ei mingil põhjusel, mitte mingi motiiviga, ei millegi tõttu"	ial millegipärast (millegipärast) "mingil põhjusel, mingi motiiviga, millegi tõttu"
-AM aeg, kord (juhtum, tingimus)	kiam millal (millal) "mis ajal, millisel korral"	tiam siis (siis) "sel ajal, sel korral"	ĉiam alati (alati) "igal ajal, iga kord"	neniam ei iialgi (ei kunagi, ei iialgi) "mitte mingil ajal, ei mingil korral"	iam kunagi (kunagi, kord) "mingil ajal, mingil korral"
-OM hulk	kiom mitu (kuipalju, mitu) "kui palju, millisel hulgal"	tiom niipalju (niipalju) "nii palju, niisugusel hulgal"	ĉiom kõik (kõik) "kogu hulk"	neniom ei sugugi (ei sugugi) "ei mingil hulgal, mitte mingil mõõdul"	iom natuke (natuke) "mitte väga palju aga ka mitte vähe"
-ES omanik	kies kelle (kelle) "see ... kelle oma"	ties selle (selle) "see ... selle oma"	ĉies kõigi (kõigi, igauhe) "see ... kõigi oma"	nenies ei kellegi (ei kellegi) "see ... mitte kellegi oma"	ies kellegi (kellegi) "see ... kellegi oma"

Ĉ-io = kõik (asjad)

Ĉ-iam = alati

Ĉ-iu = igaüks

iom = natuke, veidi

Ĉ-iaj = kõik (inimesed)

Korelatiivide tabeli sõnadel võivad olla ka lõpud -j (mitmus) ja -n (akusatiiv):

- lõpuga -j võib olla ka sõnu, mis lõpevad tähtedega -u ja -a
- lõpuga -j võib olla sõnu, mis lõpevad tähtedega -o, -u, -a ja -e

kio = mis

kion = mida

Kio estas tio? Tio estas kuko. = Mis see on? See on kook.

Kion vi manĝas? Kukon mi manĝas. = Mida sa sööd? Ma söön kooki.

kiu = kes

Kiuj estas viaj amikoj? = Kes on sinu sõbrad?

Kiu staras kun li? = Kes koos temaga seisab?

Kiujn librojn vi legis? = Kelle raamatuid sa lugesid?

Kiun mi vidas? = Keda ma näen?

kia = milline

Kiaj estas ŝiaj leteroj? = Missugused on tema (naine) kirjad?

Kia estas la vetero? = Missugune on ilm?

Kiajn fotojn vi faris? = Milliseid fotosid ta tegi?

Kian aŭton vi havas? = Missugust autot sa omad?

kie = kus

kien = kuhu

Kie mi estas? = Kus ma olen?

Kien vi iras? = Kuhu sa lähed?

Sõnu saab kombineerida eesliidetega:

al kiu = kellele

kun kiu = kellega

al tiu = sellele

inter tiuj = nende vahel

Võrdlemine

Võrdluse moodustab sõna **pli**:

pli bona = parem

pli granda = suurem

Ülivõrde moodustab sõna **plej**:

plej bona = parim

plej granda = suurim

Kellegi/millegagi võrreldes **ol**:

pli bona ol vi = parem kui sina

Ülivõrdes kasutatakse **el**:

la plej bona el čiuj = kõigist parim

Omadussõnade ülivõrdes enne **plej** peab alati olema artikkel **la**.

Sõnu **pli** ja **plej** kasutatakse ka määrsõnades. Reeglid on samad, välja arvatud üks erinevus: enne **plej** ei ilmu **la**.

pli rapide = kiiremini

plej rapide = kõige kiiremini

dum

Sõna **dum** tähistab aja kulgemist ja seda saab kasutada nii ees- kui ka sidesõnana:

Li sidas dum la manĝo. = Ta (mees) istub söögi ajal.

Ŝi skribas dum li legas. = Ta (naine) kirjutab, samal ajal kui ta (mees) loeb.

ĉi

Sõna **ĉi** kasutatakse koos korelatiivide tabeli ti-sõnadega näitamaks lähedust:

tie = seal

tiu = see, too (seal)

tiu ĉi / ĉi tiu = see, too (siin)

tie ĉi / ĉi tie = siin

-ind-

Liide **-ind-** näitab, et seda tasub teha:

aüskultinda = tasub kuulata

leginda = tasub lugeda

bedaürinde = kahetsust tekitavalt, kahjuks

nedankinde = pole tänu väärt

kioma?

Küsisõna **kioma** kasutatakse kellaaja küsimisel:

Kioma horo estas? = Mis kell on?

▼ Plokk 19 (seansid 37-38)

Õppe-eesmärgid

- õppige võrdlema (kesk- ja ülivõrre)
- korrake tuttavaid sõnu, mis on seotud võrdlusega (kiu, tia, tie jne)

Nõutavad õpetused

- arvuti heli esitamiseks

Töötlemine

- Helid **1, 2, 3**
- Üksuse **M1** koopiad
- Üksuse **M2** koopiad
- Harjutus **M3**
- Üksuse **M4** koopiad
- Üksuse **M5** koopiad

Uued sõnad

sinjoro = härra

horo = tund

vendi = müüma

komenci = alustama

aūto = auto

pli = rohkem

plači = meeldima

ol = kui

la plej = kõige rohkem

či = see

aūskulti = kuulama

pli ol = rohkem kui

forgesī = unustama

plej el = enamik

helpi = aitama

Õppekava

10 min Levitage tekst **M1** ja kuulake heli **1**. Lugege ja tõlkige tekst koos. Paluge õpilastel lugeda igaühel 2 lauset ja need uuesti tõlkida. Kui nad jõuavad teksti lõpuni, jätkavad nad, kuid seekord ilma tõlketa. Õpetaja aitab ainult õige häälduse ja vajadusel ka tõlkimisega.

Aidake õpilastel tõlgendada lauseid, mis on kesk- ja ülivõrdes: **la plej bona el, pli rapida ol ...**

5 min Mittekeelse pausi mängimine

20 min Jagage välja dialoog**M2**.

Jagage õpilased paaridesse ja paluge neil dialoog läbi lugeda ja tõlkida. Paluge ühel paaril dialoog kõvasti ette lugeda ja tõlkida see rea kaupa. Vajadusel aidake neid tõlkega. Seejärel paluge sellel paaril dialoog läbimängida, ilma seda uuesti tõlkimata. Kui on aega, siis võite paluda ka teistel paaridel dialooge harjutada.

Selgitage, et omadus- ja määrsõnad kesk- ja ülivõrdes ei muutu ning lisatakse ainult **pli** või **plej** (**bona – pli bona, plej bona, bone – pli bone, plej bone**).

10 min Paus

20 min Jagage **M3**. Jagage õpilased kolmikuteks või nelikuteks. Iga rühm peab siduma väljendid korelatiividega. Saate teha mängu: kiireim rühm võidab.

Andke õpilastele teada, et tabeli pealkirjad erinevad üksteisest veidi, näiteks **kiu – tiu** vms. Õpilased peaksid pöörama tähelepanu iga paari sõnade sarnasusele. Selle põhjust selgitatakse üksikasjalikumalt järgmistes plokkides.

5 min Mittekeelse pausi mängimine

10 min Jagage **M4**. Paluge õpilastel tõlkida laul ja laulda seda koos 2–3 korda.

Andke välja kodutööd

Nova aŭto (1-a parto)

Sinjoro Rapid, amiko de Marko, eniris vendejon de aŭtoj. Tie li vidas belan sinjorinon, kiu plaĉas al li. Vendisto venas al li. Sinjoro Rapid demandas:

- Kiu aŭto estas la plej bona?
- Tiu ĉi estas la plej bona el ĉiuj.
- Ĉu ĝi estas rapida?
- Ĝi estas pli rapida ol aliaj.

M2 Dialogo

- A** Mi aŭdis ke vi volas novan aŭton. Ĉu estas vero?
- B** Jes, mia aŭto estas malnova kaj malbona.
- A** Ĉi tie estas aŭtovendejo. Kiu aŭto plej multe plaĉas al vi?
- B** Tiu ĉi. Ĝi estas pli bona ol mia.
- A** Ho, 20 000 eŭroj! Multekosta!
- B** Mi ne havas sufiĉan monon por ĝi. Mi aĉetos iun malpli koston.
- A** Sed ĝi estas tre rapida.
- B** Mi ne devas havi la plej rapidan aŭton el ĉiuj.
- A** Ĉu vi ne ŝatas vojaĝi pli rapide ol aliaj?
- B** Ne. Mi ne volas akcidenton.

M3 Harjutus

Pange väljendid õigesse rühma: vendisto, forta, riĉa, la plej bona, lingvo, en vendejo, pli bela, en la hejmo de Marko, aŭto, en sportejo, domo, kafo, sur tablo, amiko, en nia lernoĉambro, en via lernolibro, kelnero, sur papero, kuko, Marko, malpli granda, sinjorino, vizaĝo, malvarma, letero, sportisto, frato, pli rapida

Kiu? Tiu!	Kie? Tie!	Kio? Tio!	Kia? Tia!

Lahendus:

Kiu? Tiu!	Kie? Tie!	Kio? Tio!	Kia? Tia!
Marko	en vendejo	aŭto	forta
vendisto	sur tablo	kafo	pli rapida
sinjorino	en via lernolibro	kuko	la plej bona
amiko	en sportejo	letero	pli bela
kelnero	sur papero	vizaĝo	riĉa
frato	en la hejmo de Marko	domo	malpli granda
sportisto	en nia lernoĉambro	lingvo	malvarma

M5 Laul

Looge laused allolevate sõnadega. Võite lisada ka muid sõnu.

ion – diri – volas	→	Mi volas diri ion.
libroj – plaĉas – tiuj	→	
amikon – kian – volas	→	
aŭto – tiu ĉi – rapide	→	
forgesis – Marko – ion	→	
iras – lernantoj – kien	→	

Looge laused arvuti abil. Looge iga päev 5 lauset; tõlkige need ja kirjutage üles, kui need on õiged

M6 Kodutöö

- A** Kion vi faras dum la tago?
B Je la sepa horo kaj tridek minutoj mi iras en lernejon.
A Kion vi faras, dum vi estas en lernejo?
B Mi lernas multajn novajn aferojn.
A Ĉu vi ŝatas matematikon?
B Jes, mi ŝatas ĝin pli multe ol lingvojn. Sed plej multe mi ŝatas muzikon.
A Kiam vi revenas hejmen?
B Mi revenas je la dekdua horo.
A Kie vi tagmanĝas? Ĉu en lerneja manĝejo?
B Ne. Hejme mi manĝas bonan manĝon, kiun kuiris mia patrino.
A Kaj poste? Ĉu vi ludas kun geamikoj?
B Jes, sed unue mi devas lerni kaj skribi hejmtaskojn.
A De kiu estas la lernolibroj tie sur la tablo?
B Tio estas miaj lernolibroj kaj lernolibroj de mia fratino.

▼ Plokk 20 (seansid 39-40)

Õppe-eesmärgid

- korra eelmiste tundide sisu (modaalverbid, numbrid, grammatilised lõpud)

Nõutavad õpetused

- arvuti heli esitamiseks

Töötlemine

- Üksuse **M7** koopiad
- Üksuse **M8** koopiad
- Üksuse **M9** koopiad
- Üksuse **M10** koopiad
- Üksuse **M11** koopiad

Õppekava

20 min Jagage välja dialoog**M6**.

Jagage õpilased paaridesse ja paluge neil dialoog läbi lugeda ja tõlkida. Paluge ühel paaril dialoog kõvasti ette lugeda ja tõlkida see rea kaupa. Vajadusel aidake neid tõlkega. Seejärel paluge sellel paaril dialoog läbimängida, ilma seda uuesti tõlkimata. Kui on aega, siis võite paluda ka teistel paaridel dialooge harjutada.

5 min Mittekeelse pausi mängimine

10 min Jagage **M7**. Paluge õpilastel täita tühikud õige modaalverbiga.

10 min Jagage **M8**. Paluge õpilastel läbi lugeda laused ja tõlkida need oma keelde.

Õpilased kordavad omadus- ja määrsõnade võrdlust. Mõnel juhul lisatakse eesliide **MAL-** (**malpli, malplej**).

10 min Paus

5 min Mittekeelse pausi mängimine

10 min Jagage **M9**. Paluge õpilastel sobitada laused ajavormidega.

10 min Jagage **M10**. See on harjutus lauluga **Dek boteloj**, mis õpiti tunnis 4. Paluge õpilastel lisada laulule puuduvad numbrid.

Seejärel laulge laulu koos 2-3 korda. Sel viisil kordavad õpilased numbritega seotud sõnu.

Andke välja kodutööd

M7 Dialogo

Täitke tühikud õige verbiga: {n}.

Mi petas, ĉu vi _____ helpi al mi? – Kompreneble!

Hodiaŭ Marko ne _____ skribi hejmtaskon. Tio plaĉas al li.

Ni havas malnovan aŭton. Ĝi ne funkcias kaj ni ne _____ vojaĝi plu.

Ana ankoraŭ ne _____ dormi. Ŝi ŝatas plu legi la libron.

Mia edzo _____ labori tre longe kiel kelnero.

La sinjoro iras malrapide. Li estas maljuna, li ne _____ iri pli rapide.

Ĉu vi _____ fermi la fenestron? – Mi povas, sed mi ne _____. Estas varme en la ĉambro.

Marko _____ aĉeti kukon por Ana, sed li ne havas sufiĉan monon.

Ivo ne havas tempon por ludi kun mi. Li _____ rapide iri en vendejon kaj aĉeti panon.

M8 Harjutus

Tõlgi oma emakeelde.

La unua vendisto estas bona. La dua vendisto estas pli bona ol la unua. La tria vendisto estas la plej bona el ĉiuj.

Mia domo estas malgranda. La domo de Marko estas pli malgranda ol mia. La domo de Julia estas la plej malgranda.

La patrino de Ana kuiras bone. La patrino de Marko kuiras pli bone. Mia patrino kuiras plej bone.

Petro lernas lingvojn rapide. Mi lernas lingvojn pli rapide ol li. Mia fratino lernas lingvojn plej rapide el ni ĉiuj.

Tiu ĉi foto estas bela. La dua foto estas malpli bela. La lasta foto estas la malplej bela.

M9 Harjutus

Sobitage laused õigesse aega.

7.30	Mi revenas hejmen el la lernejo.
8.00	Post la tagmanĝo mi lernas en mia ĉambro.
12.00	Mi iras en lernejon.
12.30	Mi ludas sur la strato kun geamikoj.
14.00	Mi dormas.
16.00	Mi manĝas hejme tagmanĝon, kiun kuiris mia patrino.
21.00	Mi sidas en lernoĉambro kaj mi aŭskultas la instruiston.

Dek boteloj

Dek boteloj pendas sur la mur'

Sed se akcidente falas unu nur, tiam naŭ boteloj pendas sur la mur'.

Naŭ boteloj pendas sur la mur' sed se akcidente falas unu nur,

Tiam ok boteloj pendas sur la mur'.

Ok boteloj pendas sur la mur', sed se akcidente falas unu nur,

Tiam sep boteloj pendas sur la mur'.

Sep boteloj pendas sur la mur', sed se akcidente falas unu nur,

Tiam ses boteloj pendas sur la mur'.

_____ boteloj pendas sur la mur', sed se akcidente falas unu nur,

Tiam _____ boteloj pendas sur la mur'.

_____ boteloj pendas sur la mur', sed se akcidente falas unu nur,

Tiam _____ boteloj pendas sur la mur'.

_____ boteloj pendas sur la mur', sed se akcidente falas unu nur,

Tiam _____ boteloj pendas sur la mur'.

_____ boteloj pendas sur la mur', sed se akcidente falas unu nur,

Tiam _____ boteloj pendas sur la mur'.

Du boteloj pendas sur la mur', sed se akcidente falas unu nur, tiam unu botelo pendas sur la mur'.

Unu botelo pendas sur la mur', sed se akcidente falas unu nur, tiam nurodoro restas sur la mur'.

Melodia: [YouTube](#)

M11 Kodutöö

Lisage õiged lõpud: -j, -n, -jn.

Antaŭ la domo de Marko staras modernaj aŭto _____.

Antaŭ dek minuto _____ venis la patro hejmen.

La botelo _____, kiuj staras sur la tablo en kuirejo, estas miaj.

Donu al mi la grandajn libro _____, kiuj estas tie malantaŭ vi.

Ĉu vi aŭdas mi _____ bone?

Post du horoj la vendisto fermos la vendejo _____.

En lernoĉambro sidas lernanto _____ kaj ili aŭskultas instruisto _____.

Vi havas tre bela _____ okulo _____.

La fotoj, kiuj pendas sur la muro, estas tre bela _____.

Ivo ne komprenas la lastan hejmtasko _____, kiu _____ li ricevis en la lernejo.

Looge laused arvuti abil. Looge iga päev 5 lauset; tõlkige need ja kirjutage üles, kui need on õiged

▼ Plokk 21 (seansid 41-42)

Õppe-eesmärgid

- õppige korelatiivide süsteemi (need sõnad koosnevad kahest osast ja mõne morfeemi abil on võimalik koostada palju kombinatsioone)
- õppige looma esimesi korelatiivsõnu (KI-, TI-, ĆI- ja -U, -O, -A, -E kombinatsioonid)
- tutvuge järelliitega -IND-

Nõutavad õpetused

- arvuti heli esitamiseks, magnetid

Töötlemine

- Helid **4, 5**
- Üksuse **M12** koopiad
- Harjutus **M13**
- Harjutus **M14**
- Harjutus **M15**
- Üksuse **M16** koopiad
- Harjutus **M17**
- Üksuse **M18** koopiad
- Üksuse **M19** koopiad

Uued sõnad

forta = tugev

veturi = sõitma

tre = väga

ĉiuj = kõik

certe = kindlasti

jam = juba

kosti = maksuma

jaro = aasta

multe = palju

monato = kuu

bedaŭri = vabandama

plena = täis

aĉeti = ostma

-ind = vääriline

Õppekava

15 min

Levitage tekst **M12** ja kuulake heli **4**. Lugege ja tõlkige tekst koos. Paluge õpilastel lugeda igaühel 2 lauset ja need uuesti tõlkida. Kui nad jõuavad teksti lõpuni, jätkavad nad, kuid seekord ilma tõlketa. Õpetaja aitab ainult õige häälduse ja vajadusel ka tõlkimisega.

5 min

Selgitage lühidalt järelliite **-IND-** kasutamist ja tooge mõned näited.

Jagage **M13**. Aidake õpilastel luua sufiksiga **-IND-** sõnu ja paluge neil proovida neid lausetes kasutada.

Võite välja tuua sõna **nedankinde**, mida tuleb kasutada õigesti. Näitena võite tuua järgmise vestluse

- **Ĉu vi povas helpi al mi?**

- **Jes.**

- **Dankon!**

- **Nedankinde!**

5 min

Mittekeelse pausi mängimine

10 min

Jagage **M14**. Paluge õpilastel mõelda järelliitiga **-IND-** sõnade tähenduse üle. Seejärel paluge neil luua vähemalt kolm sisukat lauset. Kui teil on aega, saavad mõned õpilased oma tulemusi ette lugeda ja siis saate neid arutada.

10 min

Jagage **M15**. Paluge õpilastel teksti hoolikalt lugeda ja esperanto keelde tõlkida. Andke umbes 5 minutit ülesande täitmiseks. Seejärel paluge ühel õpilasel klassile oma tõlge ette lugeda. Võite küsida teistelt alternatiivide kohta ja teha ettepanekuid. Kirjutage tahvlile õige tõlge.

10 min

Paus

15 min

Jagage välja dialoog**M16**.

Jagage õpilased paardesse ja paluge neil dialoog läbi lugeda ja tõlkida. Paluge ühel paaril dialoog kõvasti ette lugeda ja tõlkida see rea kaupa. Vajadusel aidake neid tõlkega. Seejärel paluge sellel paaril dialoog läbimängida, ilma seda uuesti tõlkimata. Kui on aega, siis võite paluda ka teistel paaridel dialooge harjutada.

5 min

Mittekeelse pausi mängimine

15 min

Jagage välja dialoog**M17**.

Pange tahvlile magnetitega mõistatused. Kasutage mõistatust korelatiivide süsteemi selgitamiseks. Seejärel paluge õpilastel kokku panna erinevad korelatiivid ja mõelda nende tähenduste üle.

Juhi õpilastele tähelepanu sellele, et sõnades **kiu – tiu, kie – tie** on sarnased sõnad jne. Nüüd lisage igale paarile üks sarnane sõna: **kiu – tiu – ĉiu, kie – tie – ĉie** jne.

10 min

Jagage **M18**. Paluge õpilastel välja selgitada, millised mõistatused millistes lausetes sobivad.

Andke välja kodutööd

Nova aŭto (2-a parto)

- Ĉu ĝi estas ankaŭ forta?

- Ho jes, ĝi estas tre forta.

- Certe ĝi estas multekosta?

- Kompreneble, ĝi estas la plej multekosta el ĉiuj.

- Dankon, bedaŭrinde mi ne aĉetos novan aŭton, ĉar mia malnova aŭto estas la plej malmultekosta el ĉiuj. Mi ankoraŭ veturos per ĝi.

M13 Harjutus

Sobitage sõnad lõpuga **-IND-** ja tehke lause.

ačeti	ačetinda	La ruğa aũto estas ačetinda.
lerni	lerninda	
vidi	vidinda	
danki	nedankinde!	

M14 Harjutus

Looge sisukaid küsimusi. Kirjuta need üles.

Ĉu Kie Kiam Kiel	la nova filmo Esperanto tiu ĉi libro via kafo la kanto matematiko la letero de Marko la parolo de Ana la manĝo en restoracio la aŭto de via amiko	estas povas esti	vidinda leginda lerninda havinda aĉetinda kuirinda trinkinda manĝinda aŭskultinda kantinda	?
---------------------------	--	---------------------	---	---

M15 Tõlkeharjutus

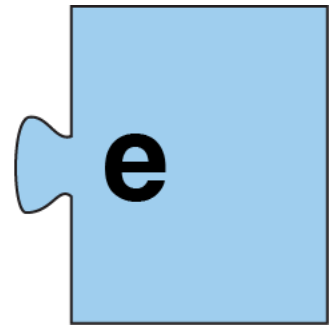
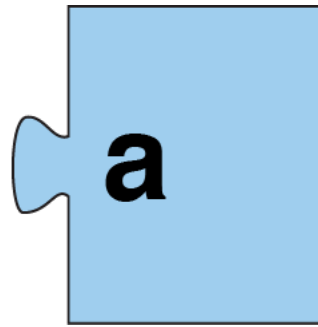
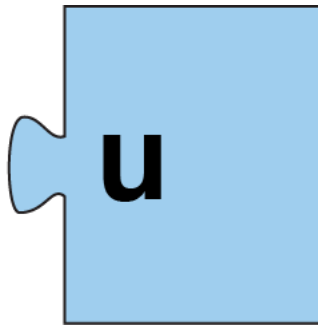
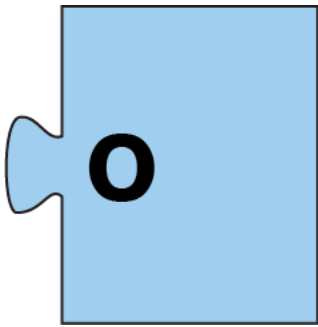
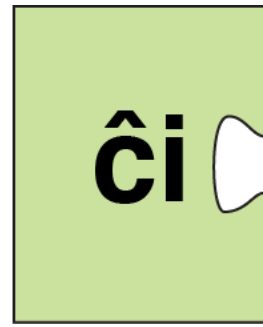
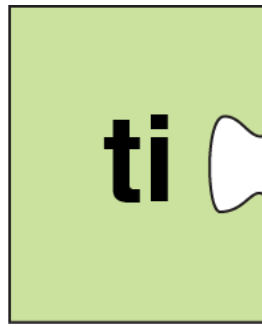
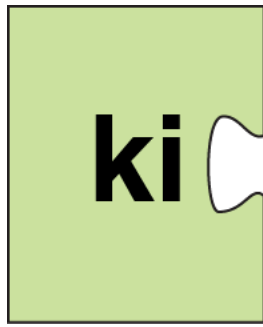
Tõlgi esperanto keelde.

Ema küsis minult, kus mul kõik õpikud on. Ma ütlesin, et nad on kuskil minu toas. Otsin esperanto keele õpikut. Kuhu ma matemaatikaõpiku panin? Kuidas ma täna õpin?

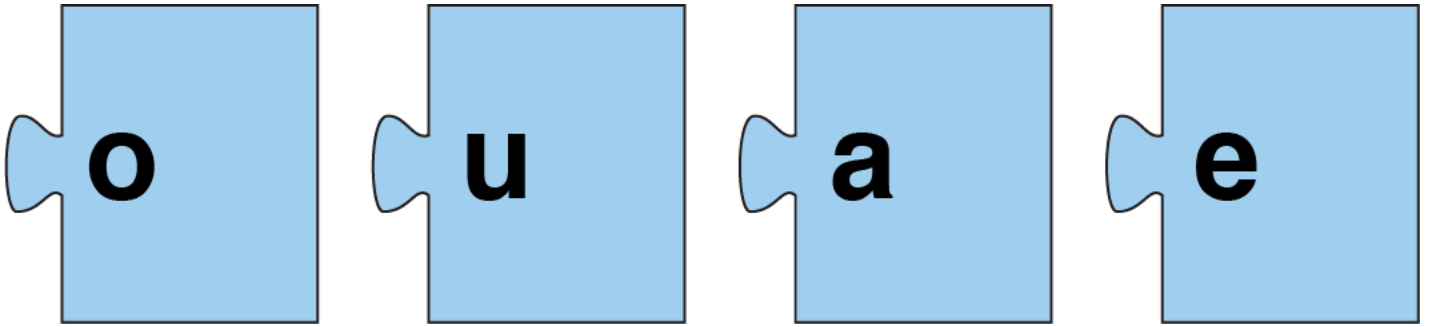
M16 Dialogo

- A** Ĉu vi ŝatas vojaĝi?
- B** Jes, mi multe ŝatas vojaĝi. En ĉi tiu jaro mi volas veturi en Slovakion.
- A** Kiel vi volas veturi?
- B** Per mia aŭto.
- A** Ĉu vi veturos longe de Zagrebo al Slovakio?
- B** Certe, eble kvin horojn.
- A** Kiun urbon vi volas vidi?
- B** Mi volas vidi Bratislavon. Kaj certe ankaŭ Partizánske.
- A** Ho! Ĉu Partizánske estas vidinda?
- B** Kompreneble, ĝi estas bela malgranda urbo. Loĝas tie multaj homoj, kiuj parolas Esperanton.
- A** Mi bedaŭras ke mi ne povas iri kun vi.
- B** Mi aĉetos ion belan por vi.
- A** Dankon! Ĉu vi havas multajn dolarojn?
- B** En Slovakio mi devas havi ne dolarojn, sed eŭrojn.

Järgmistest lausetest saate teada, millised on sobivad pusled.

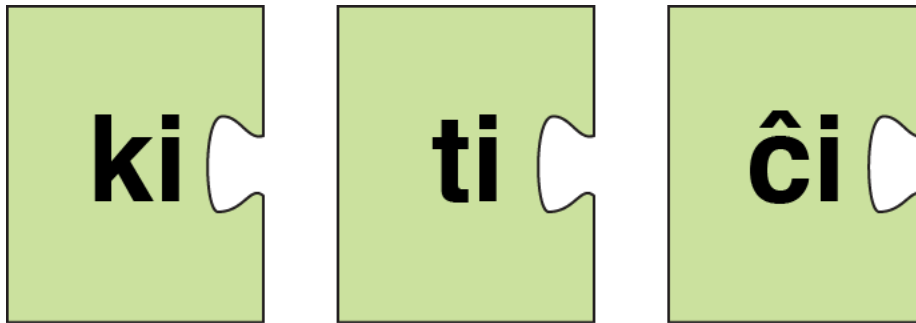
Diru, ki _____ sidas en la kafejo? – Marko kun Ana.

Ki _____ sinjoro staras sur la strato? – Maljuna.

Mi ne volas sidi ti _____. Mi serĉos alian lokon.

Mi ŝatas manĝi vere ĉi _____ n.

Ĉi _____ j lernantoj sidas kaj skribas.

_____ u foto ne plaĉas al Ivo, ĉar ĝi estas malnova.

Marko ne scias, _____ e estas liaj lernolibroj.

En la laborejo _____ uj sidas kaj laboras, nur mi trinkas kafon.

La kafo por mi devas esti tre varma. Mi ŝatas trinki _____ an kafon.

La patrino koleras: “ _____ e estas viaj paperoj! En via ĉambro, en kuirejo, sur la tablo...”

M19 Kodutöö

Tehke sarnane lause. Asendage rasvane sõna teisega.

näide:

Multaj homoj en Slovakio parolas la **slovak**an lingvon.

...la Esperantan lingvon.

...la germanan lingvon.

Mi bedaŭras, ke vi forgesis la **libron** hejme.

Sur tiu strato staras **hotelo**.

Kiuj lernantoj **sidas** en la lernejo?

Mi **volas** vojaĝi ien, kie estas belaj urboj.

Mi ne scias, ke Julia **skribis** al mi leteron.

Looge laused arvuti abil. Looge iga päev 5 lauset; tõlkige need ja kirjutage üles, kui need on õiged

▼ Plokk 22 (seansid 43-44)

Õppe-eesmärgid

- õppige uusi korrelatiive, mis lõpevad tähtedega **-AM** ja algavad tähtedega **I-** ja **NENI-**
- korrake juba õpitud liiteid
- korrake eelmiste tundide verbe ja kasutage neid lausetes

Nõutavad õpetused

- arvuti heli esitamiseks

Töötlemine

- Heli **6**
- Üksuse **M20** koopiad
- Harjutus **M21**
- Harjutus **M22**
- Üksuse **M23** koopiad

Õppekava

5 min

Mittekeelse pausi mängimine

20 min

Jagage **M20**. Esitage heli **6** arvutiga. Paluge õpilastel tähelepanelikult kuulata ja täita puuduvad sõnad.

Jagage õpilased paaridesse ja paluge neil dialoog läbi lugeda ja tõlkida. Paluge ühel paaril dialoog kõvasti ette lugeda ja tõlkida see rea kaupa. Vajadusel aidake neid tõlkega. Seejärel paluge sellel paaril dialoog läbimängida, ilma seda uuesti tõlkimata. Kui on aega, siis võite paluda ka teistel paaridel dialooge harjutada.

Selgitage uute korrelatiivide tähendust: **neniam**, **kiam**, **tiam**. Lisage ka sõnad, mis algavad tähega **I**-. Need sõnad ilmusid eelmistes tundides: **io**, **ie**, **iu** jne. Illustreerimiseks võite kasutada mõistatusi **-AM**, **I**- ja **NENI**-.

10 min

Paus

10 min

Jagage **M21**. Jagage õpilased kolme või neljaseks grupiks. Paluge neil seostada väljendid korrelatiividega.

Soovi korral võite teha väikese võistluse ja paluda rühmadel ülesanne võimalikult kiiresti täita. Võistluse võidab kiireim rühm.

10 min

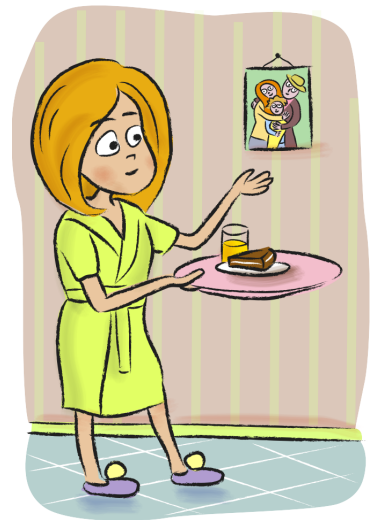
Jagage **M22**. Vajadusel tuletage lühidalt meelde liidete **-IND-**, **MAL-**, **-EJ-**, **RE-**, **-EBL-** kasutamist. Seejärel paluge õpilastel täita tühikud puuduvate liidetega. Lugege koos tekst läbi ja arutage vastuseid.

5 min

Mittekeelse pausi mängimine

Andke välja kodutööd

- Ana** Saluton, Maja!
- Maja** Saluton, Ana! Mi _____ ke vi venis. Bonvolu eniri!
- Ana** Dankon! Mi _____ neniam vidis ĉi tiun urbon. Vi havas tre belan domon.
- Maja** Ĉi tie estas mia ĉambro. Ĉu mi povas porti por vi sukron?
- Ana** Jes, multan _____. Dum la vojo mi ne trinkis.
- Maja** Mi portis ankaŭ kukon. Ĝi estas ankoraŭ _____, mi faris ĝin antaŭ unu horo.
- Ana** La kuko estas tre bona!
- Maja** Mi ĝojas. Mi skribos por vi sur paperon, kiel oni faras ĝin.
- Ana** _____ estas sur la foto, kiu pendas _____ sur la muro?
- Maja** Tio estas foto de mi, miaj _____ kaj miaj gepatroj.
- Ana** Kiam oni faris tiun ĉi foton?
- Maja** Antaŭ tri jaroj. Tiam mia _____ frato iris la unuan fojon en lernejon.

M22 Harjutus

Täitke tühikud õige elemendiga: **-ind-**, **mal-**, **-ej-**, **re-**, **-ebl-**. Iga elementi tuleks kasutada kaks korda.

Mi volas jam esti hejme. Ne plačas al mi en malsanul _____ o.

Ĉu estas io en la boteloj en kuirejo? – Ne, ĉiuj estas _____ plenaj.

En sport _____ o estas malvarme.

Kiel okazis al vi la akcidento? – La biciklisto ne estis en nokto bone vid _____ a.

Marko parolis, ke Vieno estas vizit _____ a urbo.

Peter donis manĝon al _____ riĉulo, kiu sidis sur la strato.

Mi ne komprenas la hejmtaskon. Mi devas _____ legi ĝin.

Ĉu vi povas helpi al mi? – Kompren _____ e!

Ivo aĉetis por sia fratino tre leg _____ an libron.

Mi malĝojas, ke vi devas jam iri hejmen. Kiam ni _____ vidos unu la alian?

M23 Kodutöö

Täitke tühikud õige verbiga: **falis**, **okazis**, **kanti**, **redoni**, **forgesi**, **devas**, **dormas**, **bedaŭras**, **aŭskulti**, **rigardas**. Iga verbi saab kasutada ainult üks kord. Tõlgi laused oma keelde.

Vi faris nur unu taskon. Sed vi _____ fari du taskojn.

Mi _____, sed ni ne estas hejme. Ni ĉiuj estas en laborejo.

Kien _____ la libro? – Malantaŭ la skribotablon.

Ĉu mi povas _____ kun vi iun belan kanton?

Ana _____ ĉiam nur amfilmojn.

Tio _____ hodiaŭ en lernejo.

Kiam vi povas _____ al mi la libron?

Mi vere ne scias, kian muzikon _____ Petro.

Je tiu nokta horo mi jam _____.

Kiel vi povis _____ mian nomon?

Looge laused arvuti abil. Looge iga päev 5 lauset; tõlkige need ja kirjutage üles, kui need on õiged

▼ Plokk 23 (seansid 45-46)

Õppe-eesmärgid

- korrake numbreid ja õppige kuidas kellaaega öelda
- õppige uusi korrelatiive, mis lõpevad tähtedega **EL-**, **-AL** ja **-OM**

Nõutavad õpetused

- arvuti heli esitamiseks

Töötlemine

- Helid **7, 8, 9**
- Üksuse **M24** koopiad
- Harjutus **M25**
- Harjutus **M26**
- Harjutus **M27**
- Üksuse **M28** koopiad
- Üksuse **M29** koopiad

Uued sõnad

dum = kuni

tempo = aeg

tion = seda

vivi = elama

sed = aga

kiel = kuidas

tiun = seda

kial = miks

ĉar = sest

kiom = kui palju

edzo = abikaasa

kie = kus

sendi = saatma

Õppekava

15 min Jagage teksti **M24** ja kuulake heli **7**.

Lugege ja tõlkige koos. Paluge õpilastel igaühel lugeda 2 lauset ja need uuesti tõlkida. Kui nad jõuavad teksti lõppu, alustavad nad uuesti, kuid seekord ilma tõlketa. Õpetaja aitab ainult õige häälduse ja vajadusel ka tõlkimisega

5 min Jagage **M25**. Paluge õpilastel lugeda lauseid ja ühendada need kellaajaga sobivate ajavormidega.

5 min Mittekeelse pausi mängimine

10 min Selgitage tähtedega **-EL**, **-AL** ja **-OM** lõppevate korrelatiivide tähendust ja kasutamist. Nende lõppude kasutamise illustreerimiseks võite luua oma mõistatuse (nagu on toodud jaotises **M19**).

10 min Paus

10 min Jagage **M26**. Jagage õpilased kolme või neljaseks grupiks. Paluge neil seostada väljendid korrelatiividega.

Soovi korral võite teha väikese võistluse ja paluda rühmadel ülesanne võimalikult kiiresti täita. Võistluse võidab kiireim rühm.

10 min Jagage **M27**. Paluge õpilastel täita tühjad kohad korrelatiividega.

5 min Mittekeelse pausi mängimine

10 min Jagage välja dialoog**M28**.

Jagage õpilased paaridesse ja paluge neil dialoog läbi lugeda ja tõlkida. Paluge ühel paaril dialoog kõvasti ette lugeda ja tõlkida see rea kaupa. Vajadusel aidake neid tõlkega. Seejärel paluge sellel paaril dialoog läbimängida, ilma seda uuesti tõlkimata. Kui on aega, siis võite paluda ka teistel paaridel dialooge harjutada.

Andke välja kodutööd

Nova aŭto (3-a parto)

Dum li tion diris, li denove rigardis la belan sinjorinon. Sed la vendisto diris:

– Estos pli bone, ke vi ne rigardu tiun ĉi sinjorinon. Ankaŭ ŝi estas tre multekosta. Mi scias, ĉar mi estas ŝia edzo.

M25 Harjutus

Mis kell on? Loe lauseid ja sobita need õige ajaga.

Estas la kvina horo.

Estas la dektria horo kaj dudek minutoj.

Estas dek minutoj antaŭ la sesa horo.

Estas kvin minutoj post la kvara horo.

M27 Harjutus

Sisestage sõnad ühega järgmistest sõnadest: **kiel, kial, kiom**.

Saluton! Longe mi ne vidis vin. _____ vi fartas? – Bone, dankon.

Julia, _____ vi ne volas iri kun mi en kinejon? – Ĉar mi devas multe lerni.

Sinjoro vendisto, _____ kostas tiu ĉi biciklo? – Ĝi kostas 200 eŭrojn.

_____ vi volas, ke mi fermu la fenestron? – Ĉar estas malvarme en la ĉambro.

Ĉu ni povas unu horon trankvile sidi kaj trinki sukon? – Mi ne scias, _____ da tempo ni havas.

Ĉu vi vojaĝos per aŭto? – Ne, mi volas vojaĝi tiel, _____ vi: per biciklo.

Mi ne komprenas, _____ vi estas kolera. – Mi estas kolera, ĉar vi legis miajn leterojn.

Diru, _____ estas naŭ plus ok? – Dek sep.

_____ vi fariĝis ruĝa? – Mi forgesis mian monon hejme.

_____ oni kuiras tiun ĉi manĝon? – Tre facile. Mi skribos tion al vi sur papero.

- Marta** Saluton, Lucia! Kiel vi fartas?
- Lucia** Saluton, Marta! Mi fartas tre bone, dankon. Kaj vi?
- Marta** Ankaŭ mi bone.
- Lucia** Dum longa tempo mi ne vidis vin. Kie vi nun vivas?
- Marta** Mi ne plu vivas en Ĉeĥio. Jam unu monaton mi vivas kaj laboras en Slovakio.
- Lucia** Ho, interese! Kiel plaĉas al vi via nova laboro?
- Marta** Mi ŝatas ĝin. Ĝi estas pli bona kaj pli interesa ol la malnova laboro.
- Lucia** Tio estas bona. Mia edzo koleras pri mia laboro.
- Marta** Kial?
- Lucia** Ĉar mi devas en ĉiu tago labori tre longe.
- Marta** Kien vi iras?
- Lucia** Mi iras sendi leteron kaj poste trinki kafon. Ĉu vi volas iri kun mi?
- Marta** Kompreneble.
- Lucia** Bone! Ni devas paroli kune pri multaj aferoj, kiuj okazis.

M29 Kodutöö

Seostage küsimused vastustega. Tõlgi oma emakeelde.

Kiom da boteloj staras sur la tablo?	En Zagrebo.
Kie vivis edzino de la vendisto?	Ĉar mi ne konas la respondon.
Kiel Petro volas veturi?	Unu aŭto veturis tre rapide.
Kiel okazis la granda akcidento sur la strato?	Tre multaj.
Kial vi nenion diras?	Per biciklo.

▼ Plokk 24 (seansid 47-48)

Õppe-eesmärgid

- korrake korrelatiivide tabelit
- Selgitage, et mõned korrelatiivid võivad saada akusatiivi lõppu-N

Nõutavad õpetused

- arvuti heli esitamiseks, punased ja rohelised kaardid

Töötlemine

- Heli **10**
- Harjutus **M30**
- Üksuse **M31** koopiad
- Üksuse **M32** koopiad
- Harjutus **M33**
- Värvilised sõnakaardid **M34**
- Üksuse **M35** koopiad
- Üksuse **M36** koopiad

Õppekava

10 min Jagage **M30**. Paluge õpilastel leida puuduv sõna. Nad saavad valida kolme võimaluse vahel.

5 min Mittekeelse pausi mängimine

20 min Jagage **M31**. Esitage heli **10** arvutiga. Paluge õpilastel tähelepanelikult kuulata ja täita puuduvad sõnad.

Jagage õpilased paaridesse ja paluge neil dialoog läbi lugeda ja tõlkida. Paluge ühel paaril dialoog kõvasti ette lugeda ja tõlkida see rea kaupa. Vajadusel aidake neid tõlkega. Seejärel paluge sellel paaril dialoog läbimängida, ilma seda uuesti tõlkimata. Kui on aega, siis võite paluda ka teistel paaridel dialooge harjutada.

Veenduge, et õpilased mõistaksid teksti tähendust. Kui mõned ei saa aru kõigist korrelatiividest, saate nende tähendusi mõistatusega selgitada.

10 min Paus

10 min Jagage **M33**. Paluge õpilastel teha rasvases kirjas olevate sõnade kohta laused. Andke neile teada akusatiivi lõpu-**N** tähtsusest.

Kui aega on, saavad õpilased moodustada paarid ning esitada üksteisele küsimusi ja vastata.

10 min Jagage **M34**. Jagage õpilased mitmesse rühma. Selgitage harjutuse reegleid ja teadvustage õpilastele, et korrelatiivid võivad mõnikord saada akusatiivse lõpu **-N**. Andke igale rühmale punaste ja roheline kaartide komplektid. Igast rühmast võtab üks õpilane igast pakist ühe kaardi. Seejärel kirjutab iga rühma õpilane oma lause, mis sisaldab korrelatiivi ja verbi. Seejärel võtab järgmine õpilane igast pakist ühe kaardi ja kõik kirjutavad oma lause. Jätkake nii, kuni kõigil õpilastel oli võimalus kaarte võtta. Kui aega on piisavalt, võite paar lauset lugeda ja võrrelda.

Punased kaardid (korelatiivid): **kio, kiu, nenion, neniū, neniam, čiuj, čio, čiam, tion, iu, iam**

Rohelised kaardid (tegusõnad): **havas, skribas, legas, forgesas, vidas, montras, demandas, estas, staras**

5 min Mittekeelse pausi mängimine

15 min Kordage väljendeid enda tervitamiseks ja tutvustamiseks. Jagage õpilased paaridesse ja paluge neil kirjutada ise kellegi tundmaõppimiseks dialoog. Nad saavad kasutada erinevaid tervitusi, küsida teise inimese nime, vanuse või riigi või muu asja kohta. Abiks võite tahvlile kirjutada näidislaused.

Näited:

Kio estas via nomo?

Kiel vi fartas?

Kiom da jaroj vi havas?

De kie vi estas?

Kie vi vivas?

5 min Jagage **M35**. Paluge õpilastel tõlkida laul ja laulda seda koos 2–3 korda.

Andke välja kodutööd

M30 Harjutus

Vali õige sõna.

Sinjoro Rapid demandis la vendiston, _____ (kiel, kiom, kia) kostas la bela ruĝa aŭto.

Mi volas paroli Esperanton _____ (iu, neniam, tiel) bone kiel vi.

Mi koleras, ĉar vi _____ (tio, iel, neniam) fermas la pordon de nia ĉambro.

Ivo ŝatas aŭskulti _____ (tian, ion, iam) muzikon kiel mi.

Post kvar monatoj _____ (ĉiam, ĉiuj, tiam) revenis hejmen.

_____ (Kiu, Kiel, Kial) estas la simpatia sinjorino tie malantaŭe?

Mi ne komprenas, _____ (kial, ĉial, nenial) neniu venis.

Vi havas tre belan voĉon. Bonvolu kanti _____ (ion, ĉien, io).

Peter ankoraŭ _____ (tie, kiam, neniam) veturis al Parizo.

Malgrandaj infanoj volas manĝi _____ (tiu, ĉion, tial) en ĉambro.

M31 Dialogo

- A** Ho, mi ne havas _____ de matematiko.
- B** Pardonu, kion vi diris? Mi ne aŭdis vin.
- A** Mi diris, ke mi forgesis mian lernolibron.
- B** Kiun lernolibron? Ĉu _____?
- A** Ne ĉiujn. Nur tiun, en kiu estas matematikaj taskoj.
- B** Kaj _____ ĝi estas?
- A** Mi ne scias. Eble hejme, ie en mia ĉambro.
- B** Ĉu vi serĉis ĉie?
- A** Kompreneble, sed la libro estas _____.
- B** _____ estas mia lernolibro. Vi povas labori kun ĝi.
- A** Multan dankon!
- B** Ho, ankaŭ mi _____ ion.
- A** Kion?
- B** Lernolibron de Esperanto. Kiel mi legos la novan tekston sen ĝi?
- A** Tiun lernolibron mi havas. Vi povas legi la tekston el ĝi.
- B** Dankon! _____ bone, ke ni sidas kune!

- A** Ho, mi ne havas **lernolibron** de matematiko.
B Pardonu, kion vi diris? Mi ne aŭdis vin.
A Mi diris, ke mi forgesis mian lernolibron.
B Kiun lernolibron? Ĉu **ĉiujn**?
A Ne ĉiujn. Nur tiun, en kiu estas matematikaj taskoj.
B Kaj **kie** ĝi estas?
A Mi ne scias. Eble hejme, ie en mia ĉambro.
B Ĉu vi serĉis ĉie?
A Kompreneble, sed la libro estas **nenie**.
B **Ĉi tie** estas mia lernolibro. Vi povas labori kun ĝi.
A Multan dankon!
B Ho, ankaŭ mi **forĝesis** ion.
A Kion?
B Lernolibron de Esperanto. Kiel mi legos la novan tekston sen ĝi?
A Tiun lernolibron mi havas. Vi povas legi la tekston el ĝi.
B Dankon! **Kiel** bone, ke ni sidas kune!

M33 Harjutus

Esitage rasvaselt esitatud sõnade kohta küsimusi. Pöörake tähelepanu akusatiivi lõpule **-N**.

La lasta tago de la jaro estis tre malvarma .	→	Kia estis la lasta tago de la jaro?
La geedzoj iris en la restoracion .	→	Kien iris la geedzoj?
Petro trinkis tre bonan kafon en restoracio.	→	
Kelnero rapide alportis al Julia varman kafon.	→	
Ivo veturis en Slovakion per aŭto .	→	
Sur tiu ĉi strato staras la plej multekosta hotelo.	→	
La instruistino donis al lernantoj malfacilan taskon .	→	
La libro, kiun vi volas aĉeti, kostas 15 eŭrojn .	→	
Julia lernas novajn lingvojn rapide.	→	
Je la tria horo mi ludas kun mia malgranda frato.	→	
Julia estas en malsanulejo, ĉar ŝi falis .	→	
Tra la pordo venas miaj geamikoj.	→	

kio

kiu

nenion

neniu

neniam

čiuj

čio

čiam

tion

iu

iam

havas

skribas

legas

forgesas

vidas

montras

demandas

estas

staras

Jomo: Ĉu vi volas min?

Ho, kion vi faras? demandas nun Marko.

Mi legas la libron, mi lernas la lingvon.

Ĉu kun mi vi venos al kafo amika?

Vi trinkos la kafon, parolos kun mi.

Mi dankas, ho Marko, mi ŝatas la kafon,
se ĝi estas bona, se ĝi estas varma.

Mi tre ŝatas sidi kun vi en la ĉambro,
sed nun mi ne povas, mi diras al vi.

Melodia: esperantofre.com

M36 Kodutöö

Lõpeta laused.

Ki _____ el tiuj du libroj estas pli facila?

Ti _____ filmon mi rigardis jam antaŭ kvar jaroj. Ĝi ne estas bona.

Ki _____ estas la letero, kiun Ana skribis al mi? Mi serĉas ĝin jam du horojn.

Ne ĉio, ki _____ oni diras, estas vero.

Ĉu vi ne vidis, ke la sinjorino falis? Kial vi nen _____ faris?

Ki _____ kantojn vi ŝatas aŭskulti? – Novajn.

Ki _____ ni revidos unu la alian? – Post unu monato.

Oni diras, ke en urbocentro oni malfermos plian vendejon. Ĉu t _____ estas vero?

Neni _____ vi havas tempon por iri kun mi en kinejon!

Ĉu vi ne koleras, ke vi nun devas vivi en alia urbo? – Ne. T _____ estas la vivo.